

Leder

Med dette nummeret har en ny redaksjon tatt fatt på oppgaven å føre *Studia Musicologica Norvegica* videre gjennom de kommende tre utgivelsene. Ambisjonene er høye på vegne av dette tradisjonsrike tidsskriftet, som fortsatt skal være et samlende forum for norsk musikkforskning. Musikkvitenskapelig forskning i Norge har gjennomgått store endringer de siste årene, drevet fram av internasjonalt orienterte fagmiljøer som stadig får gjennomslag for store, interdisiplinære prosjekter. Dette fører med seg endrede publiseringsmønstre som gir nasjonale tidsskrifter som *Studia Musicologica Norvegica* en rekke utfordringer med å bestå som relevant publiseringskanal. For å styrke redaksjonen i sitt arbeid for å møte disse utfordringene, har det, takket være støtte fra Norges forskningsråd, vært mulig å engasjere en redaksjonssekretær. Redaksjonen anser det videre som viktig å gjøre tidsskriftet godt synlig i internasjonale miljøer, bl.a. ved å fremheve tidsskriftets internasjonale tittel: *Norwegian Journal of Musicology*. Oppfriskningen av omslagets layout skal ytterligere signalisere at *Studia Musicologica Norvegica* vil være et dynamisk forum for mangfoldet av stemmer og perspektiver, som møtes og brytes i aktuell musikkvitenskapelig forskning.

Artiklene i *Studia Musicologica Norvegica* skal representere både etablerte og nye forskerstemmer. Det skal være rom for de tradisjonelle vitenskapelig-akademiske skrivemåtene, samtidig som redaksjonen er åpen for forfattere som tør å ta nye grep, både i innhold og form. Redaksjonen vet om mange yngre forskere som er engasjert i spennende prosjekter, og som oppfordres sterkt til å bruke dette tidsskriftet som mulighet for å dele sine resultater, refleksjoner og funn. *Studia Musicologica Norvegica* er avhengig av å bli brukt aktivt som formidlingsplattform av både norske, nordiske og internasjonale forskere. Det dreier seg ikke bare om de tradisjonelle vitenskapelige artiklene. Vi hilser også velkommen de mer eksplorative, hvis ikke provokative, essayene, grundige bok- og CD-anmeldelser, samt rapporter fra nasjonale og internasjonale prosjekter, konferanser eller andre arrangementer norske musikkforskere har vært involverte i.

Bidragene til årets utgivelse representerer ulike fagfelt og strekker seg tematisk over et vidt spenn. Hvis de skulle ha noe til felles, så må det være at de, på hver sin måte, reflekterer over musikkopplevelsen og dens betingelser. Hver for seg og samlet kaster artiklene lys på mulige sammenhenger mellom musikkfenomenets opplevelseskarakter og dens mangfoldige representasjons-, persepsjons- og resepsjonsmåter.

Arnold Schönbergs *Moses und Aron* er et av de mest vågale og monumentale forsøk i musikkhistorien på å utforske grenseområdene for det som kan gjøres estetisk erfarbart gjennom musikalsk representasjon. Hvordan kan musikk gi oss en anelse, sette «ord» på, en «evig», «allestedsnærværende», «usynlig» tanke, som verken kan eller skal representeres? Schönbergs opera er mer enn en dramatisering av en gammeltestamentlig tekst og driver heller ikke med bibeleksegese. Den handler om å forstå et grunnleggende religionsfilosofisk spørsmål, som samtidig er et estetisk ett. Med alle tilgjengelige mediale midler, fra abstrakte tolvtonekonstellasjoner (verkets flere tusen taker som alle har sin opprinnelse i en og samme grunnrekke) til taktile klangfarger (Sprechstimme) og svært så visuelle operatiske scener («Dansen rundt gullkalven») lodder Schönberg ut hele spennet fra de mest abstrakt-strukturelle til stofflig-konkrete representasjonsformer, i ett og samme verk. Arnfinn Bø-Ryggs artikkel «Det fullendte fragment. Om Arnold Schönbergs *Moses und Aron*» kan leses som et bidrag til fortolkningen av selve verket, med utgangspunkt i en oversiktlig synopsis. Samtidig gir Bø-Rygg seg i kast med å nøste opp i uutgrunnelige sammenhenger mellom kognitive, religiøse og estetiske aspekter som er grunnleggende i menneskelig erfaring, og som Schönberg tok opp og ga en mulig form for representasjon i sitt ufullendte opus magnum.

Musikkopplevelsen kan formes på ulike måter, avhengig av hva lytteren bringer inn av bilder, topoi og forestillinger. I «The Textual Afterlife of a Musical Hero: Glenn Gould's Reception in Posthumous Literature» tar Markus Mantere et dypdykk i resepsjonshistorien til en av de store musikalske ikoner: pianisten Glenn Gould. Manteres artikkel viser hvordan det offentlige bildet av Gould har krysset grensene mellom «klassisk» og «populær» kultur gjennom bidrag fra ulike litterære sjangere: romaner, poetiske tekster og, ikke minst, biografier skrevet for barn. I Goulds tilfelle er det fremfor alt bildet av det «eksentriske geniet» som preger resepsjonen, helt fram til i dag. Manteres analyse av Goulds eksepsjonelle kulturelle gjennomslagskraft avdekker flere topoi: Gould opptrer som «lidende» og «ensomt» geni, som «helt» og «martyr» i litterære musikerfortellinger. Påstanden Mantere konkluderer med kan godt diskuteres videre: Det ser ut som om slike resepsjonsmønstre har sitt utspring i et dypere behov for at musikk formidles til oss gjennom geniale kunstnere og utøvere, «who through their work are capable of transcending the border from the everyday to the metaphysical, expressing the inexpressible, capable of seeing beyond the world around us».

At rytmen spiller en sentral rolle i musikkopplevelsen, som en av dens mest umiddelbare, empirisk-sanselige kvaliteter, er nok ubestridt. I «Groove Aesthetics in Afro-Cuban Jazz: Towards an Empirical Aesthetic Theory» slår Kjetil Klette-Bøhler en bro mellom Herders «vestlige» estetikk og «ikke-vestlig», kubansk musikalsk praksis. Hovedmålet er å beskrive og vurdere den kubanske groovens sanselig-estetiske kvaliteter, med utgangspunkt i empiriske analyser. Klette-Bøhlers artikkel avdekker likheter mellom begreper for «aesthetic pleasure», som overskrider kulturelle og historiske skillelinjer. I dette ligger også en ambisjon om å prøve ut nye betraktningsmåter på groove som este-

tisk fenomen, som utfyller de kontekst- og diskursorienterte metodene innenfor forskningsfeltet.

Hvilke utfordringer møter så musikk læreren som skal formidle den institusjonaliserte musikkforståelsen til dagens og framtidens elever og studenter, som tilsynelatende ubesværet forholder seg til «lokale og globale impulser» i et grenseløst og samtidig fragmentert lydlandskap? Hvordan håndtere fraværet av en kollektiv musikkopplevelse som for lengst har delt seg i tallrike «rom» og praksiser med mer eller mindre sprikende verdisett og forståelsesmåter? Det har blitt argumentert at tradisjonell musikkhistoriefortelling og historiserende musikkforståelse har utspilt sin rolle i dagens høyst individualiserte og «avtradisjonaliserte» musikalske virkelighet. I «Musikalsk skoloring for framtiden: Om valgets kvaler i dagens musikkundervisning» hevder Odd Skårberg at det nettopp er derfor musikk læreren må ta ansvar for å gi elever og studenter en «historisk orientering». Dette innebærer blant mye annet å foreslå mulige modeller, forbindelseslinjer og berøringspunkter mellom musikalske fenomener, kulturer og praksiser, som igjen vekker interessen for dialog og empati med det nye, fjerne og fremmede.

I sitt «bekjennende» essay «På kant med Kant» går Per Dahl langt i å avskrive gyldigheten i Kants teorier, framsatt i *Kritikk av dømmekraften*, for en forståelse av musikkopplevelsens egenart. Sentralt i Dahls kritikk av Kants *Kritikk* er den kategoriske inndelingen av «erkjennelsesevnene» i forstand, fornuft og dømmekraft, som ifølge forfatteren står i veien for å forstå bevissthetsprosessene som fører fra den spontane, individuelle musikkopplevelsen til de allmenne estetiske vurderingene og kulturelle fortolkningene.

Årets nummer inneholder også et minneord til ære for Dag Schjelderup-Ebbe (1926-2013), skrevet av Asbjørn Ø. Eriksen. Schjelderup-Ebbe var, ved siden av Finn Benestad og Nils Grinde, en av sin generasjons ruvende skikkelser i norsk musikkforskning.

Redaksjonen ønsker å takke alle som har sendt inn bidrag til dette nummeret. Vi vil også takke fagfellene som har gjort en uvurderlig innsats ved å hjelpe oss i vurderingen av innsendte artikler. Sist, men ikke minst, vil vi takke Eli Cook Hope i Universitetsforlaget for entusiastisk oppfølging, samt Per Dahl, preses i Norsk musikkforskerlag, som hele veien har støttet opp under våre forslag og ideer.

Arnulf Christian Mattes

Editorial

This issue marks the start of a new editorship that will lead *Studia Musicologica Norvegica* through the next three years. Ambitions are high on behalf of this long-established journal, which remains a leading forum for Norwegian music research. Musicology has undergone major changes in recent years and has become increasingly interdisciplinary. The quality of music research in Norway has never been higher and is led by excellent researchers involved in a growing number of national and international projects. The editors have therefore developed several strategies in order to strengthen the international impact of *Studia Musicologica Norvegica* as a relevant publication channel for outstanding musicological research in all its diversity. Thanks to support from the Norwegian Research Council, a secretary is now employed, helping to facilitate and support the editorship in their work. To increase the visibility of the journal to an international readership, the editors have resolved to emphasise the prominence of the English subtitle: 'Norwegian Journal of Musicology'. The new cover design further signals that *Studia Musicologica Norvegica* takes seriously the need to move dynamically and participate actively in an increasingly visually orientated world.

Articles in *Studia Musicologica Norvegica* will continue to represent both established and new voices, traditional scientific and academic writing styles and methods, and experimental approaches to presenting scientific research. The editors are aware of an increasing number of young scholars engaged in exciting, innovative research and encourage them to use this journal as a medium for sharing their insight, reflections and results. *Studia Musicologica Norvegica* depends on being actively used as a platform for discourse, not only by Norwegian but also Nordic and international researchers. Furthermore, we not only seek to publish traditional scientific articles; we warmly welcome more exploratory, if not provocative essays, academic reviews of books and other media, as well as reports from national and international projects, conferences or events involving Norwegian musicologists.

The contributions in the current issue represent a variety of disciplines and cover a wide range of topics. If they have one thing in common it must be that – from different perspectives – they reflect on the experience of music and the conditions under which musical experiences occur. Individually and collectively these articles shed light on pos-

sible links between the unique nature of the musical experience and the ways in which its perception and reception is represented.

Arnold Schoenberg's *Moses und Aron* is one of the most daring and monumental efforts in the history of music to explore the boundaries of musical representation. How can music represent "eternal", "ubiquitous", or "invisible" ideas? Schoenberg's opera is more than an adaptation of a biblical text; it is also much more than a 'musical exegesis'. Moreover, this work is about understanding fundamental religious and philosophical questions, which are equally as much aesthetic concerns. It incorporates an array of expressive means, from abstract twelve-tone constellations (with one basic row forming the basis for several thousand bars of music) and expressive vocal timbres (*Sprechstimme*), to dramatic operatic scenes ("The dance around the golden calf"). The range contained in each is exhaustingly explored by Schoenberg; from the most abstract structural features to the most sensual forms of representation. Arnfinn Bø-Rygg's article "Det fullendte fragment: Om Arnold Schönberg's *Moses und Aron*" (The Finished Fragment: On Arnold Schoenberg's *Moses und Aron*) can be read as a contribution to the interpretation and theological reception of the work and includes a synoptic outline of its content. At the same time, Bø-Rygg attempts to unravel the mysterious connection between cognition, religion and aesthetics – all fundamental to the human experience and each drawn on by Schoenberg in his unfinished *opus magnum*.

Musical experience can be shaped in various ways, depending on the inclinations of the listener and the images, topics and expectations that a listener brings to the experience. In "The Textual Afterlife of a Musical Hero: Glenn Gould's Reception in Posthumous Literature", Markus Mantere scrutinises the reception history of one of the great musical icons: the pianist Glenn Gould. Mantere's article demonstrates how the public image of Gould traverses boundaries between "classical" and "popular" musical culture by way of various literary genres: novels, lyrics and, not least, biographies written for children. In Gould's case, it is the image of the "eccentric genius" that has dominated his reception and continues to do so today. Mantere's analysis of Gould's exceptional cultural impact reveals further cultural topoi: Gould acts as a "suffering" and "solitary" genius, "hero" and "martyr" in literary narratives concerning the musician. Mantere's conclusions open up for a number of significant and interesting questions that imply further consequences and certainly provide the basis for further discussions: It appears that such reception patterns have their origin in a deeper need for music to be conveyed to us through ingenious artists and performers, "who through their work are capable of transcending the borders from the everyday to the metaphysical, expressing the inexpressible, capable of seeing beyond the world around us".

Rhythm plays a central role in musical experience, as one of its most immediate, empirical and sensory qualities. In "Groove Aesthetics in Afro-Cuban Jazz: Towards an Empirical Aesthetic Theory", Kjetil Klette-Bøhler combines Herder's "Western" aesthetics with "non-Western", Cuban musical practice. The main objective is to describe

and evaluate the sensual and aesthetic qualities of Cuban grooves by means of empirical analysis. The author claims that there exist similarities between concepts of “aesthetic pleasure” that transcend cultural and historical boundaries. This approach folds into more recent perspectives on the study of groove in popular and ethnic music and compliments the context and discourse-oriented methods that dominate in research on this music.

What challenges does the music teacher face when called upon to impart institutionalised musical understanding on current and future pupils and students, who seem to effortlessly respond to “local and global influences” in a boundless and fragmented musical environment? How should the absence of a collective musical experience be navigated? It has been argued that traditional methods of conveying music history and historicising music have lost relevance in today’s highly individualised musical reality. In “Musikalsk skolering for framtiden: Om valgets kvaler i dagens musikkundervisning” (Music Tutoring for the Future: On the Woes of Music Education Today) Odd Skårberg argues that the loss of collective traditions of musical experience make it even more imperative that teachers take responsibility in giving pupils a “historical orientation”. Skårberg suggests possible models and identifies points of intersection between musical phenomena, cultures and practices, which in turn direct focus towards dialogue and empathy with the new, the distant and the other.

In his “confessional essay”, “På kant med Kant” (Kant Can’t Always Be Right), Per Dahl ventures to challenge Kant’s theories, put forward in *Critique of Judgment*, on the understanding of musical experience. Central to Dahl’s critique of Kant is the classification of cognitive faculties as reason, understanding and judgment, which, according to the author, stand in the way of a thorough understanding of the cognitive processes leading from spontaneous, individual musical pleasure to aesthetic judgments and inter-subjective interpretations.

The current issue includes a eulogy in honour of Dag Schjelderup-Ebbe (1926-2013), written by Asbjørn E. Eriksen. Schjelderup-Ebbe was, next to Finn Benestad and Nils Grinde, one of the most influential figures in Norwegian music research of his generation.

The editors would like to thank everyone who has submitted contributions to this issue. We also wish to thank the referees whose work has been invaluable in assisting us with the assessment of the submitted articles. Last but not least, we wish to thank Eli Cook Hope from Universitetsforlaget, and Per Dahl, president of the Norwegian Society of Musicology, for their enthusiastic support and commitment.

Arnulf Christian Mattes